

**SYLABUS**

DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2024- 2027

Rok akademicki 2024/2025

**1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE**

Nazwa przedmiotu	<b>Historia mediów i komunikacji w XIX wieku</b>
Kod przedmiotu*	IC1/13.2
Nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Kolegium Nauk Humanistycznych
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa
Kierunek studiów	Dziennikarstwo i komunikacja społeczna
Poziom studiów	studia pierwszego stopnia
Profil	ogólnoakademicki
Forma studiów	stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	1 rok, sem. II
Rodzaj przedmiotu	kierunkowy
Język wykładowy	polski
Koordynator	dr hab. prof. UR Jolanta Kowal (członkini Zespołu Programowego kierunku studiów DiKS)
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	<b>dr Wojciech Maryjka (autor programu)</b> oraz Pracownicy Zakładu Literatury i Kultury XIX Wieku oraz Badań Mitoznawczych

\* -opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

**1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS**

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jakie?)	Liczba pkt. ECTS
2		15							<b>1</b>

**1.2. Sposób realizacji zajęć x w formie tradycyjnej**

zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość (zajęcia prowadzone są w formie zdalnej, jeśli wynika to z aktualnie obowiązujących przepisów).

**1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny) ćwiczenia na zaliczenie z oceną****2. WYMAGANIA WSTĘPNE**

Ogólna wiedza z historii Polski i świata na poziomie szkoły ponadpodstawowej, wiedza z przedmiotu realizowanego w semestrze pierwszym: *Historia prasy do XIX wieku*.

**3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE**

### 3.1 Cele przedmiotu

C <sub>1</sub>	Zapoznanie studentów z najważniejszymi etapami rozwoju prasy (w Polsce i na świecie) od początków do końca wieku XIX.
C <sub>2</sub>	Zapoznanie studentów z wybranymi tytułami prasowymi oraz sylwetkami wybitnych dziennikarzy różnych epok (wiek XIX).
C <sub>3</sub>	Zapoznanie studentów z XIX-wiecznymi zagadnieniami prasowymi, które pozostają aktualne dla współczesnej prasy.
C <sub>4</sub>	Zapoznanie studentów z zagadnieniami dotyczącymi początków fotografii i kinematografii z zaznaczeniem ich roli dla rozwoju nowoczesnych mediów.

### 3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych <sup>1</sup>
EK_01	Charakteryzuje ogólną historię prasy oraz komunikacji w XIX wieku i opisuje ich wpływ na rozwój społeczeństwa a także mediów. Ma podstawową wiedzę o rozwoju prasy w Polsce i na świecie od początku do końca wieku XIX. Rozpoznaje kluczowe zjawiska i definiuje pojęcia z zakresu prasy.	K_W01, K_W02, K_W03
EK_02	Wykorzystuje posiadane umiejętności i wiedzę w analizie i interpretacji zjawisk związanych z rozwojem prasy, fotografii i kinematografii. Potrafi posłużyć się wiedzą, by ocenić perspektywy rozwoju współczesnych mediów (prasy, telewizji, internetu).	K_U09
EK_03	Poznając historię prasy, fotografii, kinematografii XIX wieku ma świadomość znaczenia i oddziaływania mediów na społeczeństwo.	K_K03

### 3.3 Treści programowe

#### A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne

#### B. Problematyka ćwiczeń audytoryjnych, konwersatoryjnych, laboratoryjnych, zajęć praktycznych

Treści merytoryczne
1. Zajęcia organizacyjne (zapoznanie studentów z programem zajęć, warunkami zaliczenia przedmiotu, sporządzenie listy kontaktowej). Historia prasy a ogólna komunikacja masowa (wprowadzenie i przypomnienie najważniejszych informacji o prasie przed XIX wiekiem (np. prasa ulotna, „Merkuriusz Polski”, gazety „seryjne”, „Kurier Polski”, „Ga-

<sup>1</sup> W przypadku ścieżki kształcenia prowadzącej do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich uwzględnić również efekty uczenia się ze standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

zeta Warszawska”, czasopisma i magazyny epoki oświecenia, prasa periodyczna).
2. Prasa w Polsce porobiorowej (m. in. prasa okresu Księstwa Warszawskiego, Królestwa Polskiego, prasa Powstania Listopadowego i Wielkiej Emigracji).
3. „Kurier Warszawski” (powstanie, rola, struktura, założyciele)
4. Literatura i publicystyka na łamach prasy (m.in. Adam Mickiewicz, Bolesław Prus, Eliza Orzeszkowa, Aleksander Świętochowski, Henryk Sienkiewicz, Władysław Stanisław Reymont) – prasa w literaturze (A. Mickiewicz, <i>Pan Tadeusz</i> – fragmenty).
5. Czasopisma i magazyny ilustrowane (m.in. „Przyjaciel ludu”, „Tygodnik Ilustrowany”, „Kłosa”, „Wędrowiec”). Obrazy, litografie, drzeworyty jako nowe elementy estetyczne prasy.
6. Początki prasy dla dzieci i młodzieży
7. Źródła informacji prasowej, czytelnictwo prasy i czynniki jej rozwoju w XIX wieku.
8. Rozwój prasy w Europie i na świecie – przegląd najważniejszych tytułów
9. Początki prasy sensacyjnej [historia i ewolucja tabloidów]
10. Prasa XIX wieku a prasa współczesna (analiza porównawcza).
11. Początki fotografii (fotografia portretowa, podziemna i lotnicza Nadara).
12. Początki kinematografii – ewolucja ekranu.
13. Wiek XIX – wynalazki i przyspieszona komunikacja.
14. Kolokwium zaliczeniowe.

### 3.4 Metody dydaktyczne

Analiza tekstów z dyskusją, elementy wykładu z prezentacją multimedialną, praca w grupach.

## 4. METODY I KRYTERIA OCENY

### 4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w., ćw., ...)
EK_01	kolokwium zaliczeniowe	ćwiczenia
EK_02	ocena ćwiczeń wykonywanych w trakcie zajęć	ćwiczenia
EK_03	obserwacja dyskusji podczas zajęć i konsultacji	ćwiczenia, konsultacje

### 4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Osiągnięcie przez student-a/-kę wszystkich zdefiniowanych efektów uczenia. Pozytywna ocena z kolokwium zaliczeniowego na koniec semestru (60% oceny), realizacja zadań podczas zajęć i aktywna dyskusja (40% oceny)

Ocena kolokwium: do 50% - niedostateczny, 51% - 60% - dostateczny, 61% - 70% - dostateczny plus, 71% - 80% - dobry, 81% - 90% - dobry plus, 91% - 100% - bardzo dobry

## 5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzinna zrealizowanie aktywności
Godziny kontaktowe wynikające z harmonogramu studiów	15
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, egzaminie)	2
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta (przygotowanie do zajęć, egzaminu, napisanie referatu itp.)	8
SUMA GODZIN	25
<b>SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS</b>	<b>1</b>

\* Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.

## 6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

Wymiar godzinowy	-
Zasady i formy odbywania praktyk	-

## 7. LITERATURA

**Literatura podstawowa** (prowadzący w porozumieniu ze studentami dokonuje wyboru tekstów):

Anculewicz Z., „Kurier Warszawski” w latach 1821-1868, Olsztyn 1997 [fragment rozdziału: *Dzieje wydawnicze „Kuriera Warszawskiego”* (s.24-41)].

Bajka Z., *Historia mediów*, Kraków 2008 [rozdziały: *Prasa codzienna w USA i Europie w XIX wieku i na początku XX wieku oraz Jak rodziła się i umacniała „czwarta władza”*].

Cegielski T., *Makabra na ból głowy*, "Newsweek Historia" 2015.

*Historia prasy polskiej*, cz. 1, *Prasa polska w latach 1661-1864*; Cz. 2, *Prasa polska w latach 1864-1918*, pod red. J. Łojka, Warszawa 1976.

Houston K., *Książka. Najpotężniejszy przedmiot naszych czasów zbadany od deski do deski*, przeł. P. Lipszyc, Kraków 2017. [rozdział: *Zecerstwo spotyka się z rewolucją przemysłową* (s. 151-178)].

Kolasa W.M., Woźniakowski K., Rogoż M., *Prasa dla dzieci i młodzieży 1824–1918*, t.1, *Dzieje wydawnicze*, Kraków 2018. [część dotycząca pisma „Rozrywki dla Dzieci” założonego przez Klementynę Hoffmanową]

Łojek J., Myśliński J., Władyka W., *Dzieje prasy polskiej*, Warszawa 1988 [część dotycząca XIX wieku, s. 28-60].

Manovich L., *Język nowych mediów*, Warszawa 2011 [proponowane rozdziały: *Geneza ekranu, Georges Méliès, ojciec grafiki komputerowej, Krótka archeologia ruchomych obrazów*].

Osterhammel J., *Historia XIX wieku: Przeobrażenie świata*, przeł. I. Drozdowska-Broering, A. Peszke, J. Kałużny, K. Śliwińska, wyd. II, Poznań 2020 [rozdział: *Medialne uwiecznienie XIX stulecia*].

Pietrzak P., *Powieść w świecie prasy. Bolesław Prus i inni*, Warszawa 2017. [fragmenty: *Gazeta*

jako tekst w ujęciu komunikacyjnym, *Rola czasopisma w publikacji literackiej, Miejsce utworu literackiego na genealogicznej mapie gazet*].

Rogoż M., Woźniakowski K., Kwiecień S., *Prasa dla dzieci i młodzieży 1824–1918*, t.2, *Zawartość. Dodatki prasowe. Prasa religijna*, Kraków 2018. [rozdział poświęcony szacie graficznej pism dla dzieci].

Rosenblum N., *Historia fotografii światowej*, tłum. I. Baturo, wyd. dowolne. [rozdziały poświęcone fotografii Nadara].

*Słownik literatury polskiej XIX wieku*, pod red. J. Bachórze i A. Kowalczykowej, Wrocław 2009 [tu m.in. pojęcia: „Czasopiśmiennictwo literackie”, „Reportaż”, „Tygodnik Ilustrowany”, „Kłosa”, „Tygodnik Petersburski. Gazeta Urzędowa Królestwa Polskiego”, „Dziennik Mód Paryskich”, „Dziennik Literacki”].

Sonczyk W., *Prusowska koncepcja dziennikarstwa – czy jest nadal aktualna?*, „*Studia Medioznawcze*” 2017, nr 2(69), s. 59-71.

Wybrane tytuły gazet i czasopism XIX-wiecznych udostępniane w zbiorach bibliotek cyfrowych.

**Literatura uzupełniająca**(prowadzący w porozumieniu ze studentami dokonuje wyboru tekstów):

Briggs A., Burke P., *Spółeczna historia mediów. Od Gutenberga do internetu*, tłum., J. Jedliński, Warszawa 2010. [fragmenty dotyczące rozwoju mediów w XIX wieku].

Gaete M. A., *From Caspar David Friedrich's „Wanderer above the Sea of Fog” to the iCloud: A Comparative Analysis between the Romantic Concept of the Sublime and Cyberspace*, „*Journal of Comparative Literature and Aesthetics*”, vol. 43, no. 2, summer 2020 – [https://www.researchgate.net/publication/349395788\_From\_Caspar\_David\_Friedrich's\_Wanderer\_above\_the\_Sea\_of\_Fog\_to\_the\_iCloud\_A\_Comparative\_Analysis\_between\_the\_Romantic\_Concept\_of\_the\_Sublime\_and\_Cyberspace].

Goban Klas T., *Zarys historii i rozwoju mediów. Od malowideł naskalnych do multimedii*, Kraków 2001. [s. 14-51 oraz część opracowana przez Z. Bauera *Kalendarium najważniejszych wydarzeń* (s. 116-156)]

Jarowiecki J., *Prasa na ziemiach polskich XIX i XX wieku*, Wrocław 2013. [fragment rozdziału *Czasopisma pedagogiczne w Polsce. Historia i terażniejszość* (s. 5-11)].

Jiles P., *Nowiny ze świata*, Wydawnictwo Czarne, 2018 lub *Nowiny ze świata*, reż. Paul Greengrass, 2020 [do wyboru dla zainteresowanych]

Kolasa W.M., *An Outline of the Statistics of the Polish Press 1864–1918*, „*Rocznik Historii Prasy Polskiej*” 2016, z.1 (41), s. 21-42.

Kowal J., *Rola wileńskiego typografa Józefa Zawadzkiego w rozwoju czasopiśmiennictwa polskiego na Litwie w epoce porobiorowej*, „*Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Litteraria Polonica*” 2016, t.34, nr 4, s. 281-289.

Markiewicz H., *Pozytywizm*, [rozdziały: *Ogólne warunki rozwoju literatury, Publicystyka (na tle rozwoju prasy)*].

Maryjka W., *Upiorny powrót Króla Ducha. Gry z romantyzmem w powieści kryminalnej „Dziady” Pawła Goźlińskiego*, [w:] *Powieść dziś. Teorie, tradycje, interpretacje*, pod redakcją Anny Skubaczewskiej-Pniewskiej i Justyny Tuszyńskiej, Toruń 2019, s. 240-251.

Maślanka J., *Encyklopedia wiedzy o prasie*, pod red. J. Maślanki, Wrocław 1976. [pojęcia: cechy prasy, skład, zecer, monotyp, linotyp, maszyny do wytwarzania składu].

Olędzki J., *Komunikowanie w świecie. Narzędzia – Teorie – Unormowania*, wyd.2, Warszawa 2001 [fragmenty dotyczące historii powstania agencji prasowych].

Rogóż M., Kwiecień S., Kolasa W. M., *Prasa dla dzieci i młodzieży 1824-1918*, t.3, Prasa młodzieżowa, Kraków 2018. [rozdział poświęcony genezie i roli czasopism akademickich i szkolnych].

*Słownik wiedzy o mediach*, pod red. E. Chudzińskiego, wyd. 2, Warszawa – Bielsko-Biała 2012 [s. 33-36, 71-79].

Szyndler B., *Tygodnik ilustrowany „Kłosa” 1865–1890*, Wrocław 1981 [tu rozdziały poświęcone technice drzeworytniczej: *Rozwój czasopism ilustrowanych w XIX wieku* i *Strona ilustracyjna „Kłosów”*].

Witkowska A., Przybylski R., *Romantyzm*, Warszawa 2003 [wstęp oraz rozdział *Literatura dla młodego odbiorcy*].

Wolert W., *Szkice z dziejów prasy światowej*, Kraków 2005 [rozdział: *Rozwój usług ogłoszeniowych i reklamy w prasie oraz Sensacyjność w prasie. Narodziny koncernów*].

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej